

Salgın Döneminde 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (Ankara Örneği)

4-6 Age Group the Qur'an Courses During the Epidemic Period (The Sample of Ankara)

İbrahim KURT

Vaiz, Diyanet İşleri Başkanlığı

Preacher at Religious Affairs Administration

Ankara/ Turkey

ankibrahimkurt@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6829-8841

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 13 Nisan / April 2021

Kabul Tarihi / Date Accepted: 2 Haziran / June 2021

Atf / Citation: Kurt, İbrahim. "Salgın Döneminde 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (Ankara Örneği) / 4-6 Age Group the Qur'an Courses During the Epidemic Period (The Sample of Ankara)". *Gıfad: Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / The Journal of Gumushane University Faculty of Theology*, 10/20 (Temmuz/July 2021/2): 393-421

İntihal: Bu makale, özel bir yazılım ile taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by a special software. No plagiarism detected.

Web: <http://dergipark.gov.tr/tr/pub/gifad>

Mail: ilahiyatdergi@gumushane.edu.tr

Copyright© Published by Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /Gumushane University, Faculty of Theology, Gümüşhane, 29000 Turkey. Bütün hakları saklıdır. / All right reserved.

Öz

Tarih 11 Mart 2020'yi gösterdiğinde salgın nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilkler yaşandı. Anaokullarından üniversitelere kadar tüm eğitim kademeleri kapanma, dönüşümlü ve uzaktan eğitim tecrübeleri yaşadı. Zararı en aza indirmek ve telafisi mümkün olmayacak zamanların heba edilemeyeceği düşüncesinden hareketle 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında da uzaktan eğitim sürecine geçildi. Araştırmamızın amacı, 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin gözünden, salgının başından itibaren 2020-2021 bahar dönemi sonuna kadar olmak üzere çocukların eğitim-öğretim süreçlerini değerlendirmek, uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymak ve öğretmenlerin tespit, teklif ve önerilerini bilimsel bir araştırma yoluyla ortaya koymaktır. Yapılan çalışmayla uzaktan eğitime yönelik öğretmenlerden elde edilen bulgular, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme, avantaj-dezavantaj, tespit, teklif ve öneriler başlıkları ile detaylandırılmıştır. Araştırmamız, durum çalışması modelinde gerçekleştirilmiş, veri toplama aracı olarak doküman incelemesi ve ilgili alanın uzman görüşü alınarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Bu çalışma Diyanet İşleri Başkanlığına uzaktan eğitimin geri dönütlerini sunacak ve yapılacak benzer araştırmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Uzaktan Eğitim, Okul Öncesi Din Eğitimi, Kur'an kursu öğreticisi.

Abstract

When the date showed March 11, 2020, there were firsts in our country, as in the whole world, due to the epidemic. All education levels from kindergartens to universities continued in the form of partial closure, rotational and distance. As with all educational organs, the 4-6 age group the Qur'an courses opened by the Directorate of Religious Affairs also took their share from the process. With the thought that minimizing the damage and the unrecoverable time cannot be wasted, as an alternative, the distance education process has been initiated in the 4-6 age group the Qur'an courses as in all education classes. The main purpose of our study is to evaluate the educational processes of children from the beginning of the epidemic until the end of 2020-2021 spring semester, to reveal the advantages and disadvantages of distance education. Our study is about the situation analysis as a result of the interviews with the teachers depending on the change and transformation effects of the preschool religious education activity. Our study was carried out in the case study model, and as a data collection tool, a semi-structured interview form, which was created by taking the document review and expert opinion of the relevant field, was used. This study will provide feedback on distance education to the Directorate of Religious Affairs and will contribute to similar

studies to be conducted.

Keywords: *Education, Distance Learning, Preschool Religious Education, Qur'an Course Tutorial.*

Extended Summary

The Presidency of Religious Affairs has initiated the religious education project for the 4-6 age group so that children aged 4-6 can know Allah and the Prophet on the basis of love, understand Islamic values, and show a healthy religious and moral development.

In the curriculum of the Qur'an courses for the 4-6 age group, the aims of this education have been determined with the following statements:

Recognizing the values of the Islamic religion as one of the elements that give meaning to human life at their own level, use the values to be gained in daily life, Recognizing the Qur'an, which is the main source of Islam, in terms of content, sound and form at their own level, to know God on the basis of love in accordance with their own level, recognize the order in creation, getting to know the personality and character of the Prophet, demonstrate a healthy religious and moral development.

During the epidemic, all education levels from kindergartens to universities continued in the form of partial closure, rotational and distance education. In order to minimize the damage, the transition to distance education was made in March 2020 in the Qur'an courses for the 4-6 age group.

The aim of the research is to examine the Qur'an courses for the 4-6 age group during the epidemic period from the eyes of the instructors, to evaluate the education-teaching process given through distance education, to reveal the advantages and disadvantages, to reveal the determination, suggestions of the instructors with a scientific research. The problem sentence of the research is "What are the evaluations of the 4-6 age group Quran course teachers regarding the education-teaching processes during the epidemic period?"

Our research was carried out in the case study model, which is one of the qualitative research designs. In accordance with our research, case study can be understood as a method used to evaluate or develop possible explanations for a situation or event. In the research, a semi-structured interview form based on the document analysis technique and the expert

opinion of the relevant field was used as a data collection tool. In the analysis of the data, the descriptive content analysis technique, one of the qualitative research designs was used. The universe of our research consists of Ankara province, and the sample consists of 20 Qur'an course instructors working in Pursaklar and Keçiören districts, which we selected by purposive sampling method. The sample was determined to reflect the universe, and participation in the research was based on volunteerism.

In the study, the education-teaching process was evaluated from a scientific point of view from the eyes of the 4-6 age group Qur'an course teachers who do distance education and the following results were reached:

In the distance education period, DIB Qur'an Courses Tutorial, Activity and I am Learning the Qur'an books, individually developed materials, social media activity pages, Diyanet TV, MEB Preschool Resources, Diyanet Child application are the resources and materials used.

The vast majority of teachers see distance education and face-to-face education as incomparable. In addition, they stated that individual Qur'an lessons are very beneficial. In addition, the number of teachers who stated that there are not many gains in distance education is not low.

In the interview with the instructors, the advantages of the distance education process for the instructor are as follows: Not tied to a particular place, involvement of parents in the education process, not breaking the bond with the student, have a flexible curriculum,

The disadvantages are stated as follows: Inability to perform training in the field of teaching the Qur'an, communication breakdown, tiredness of being in front of the screen for a long time, the increase in different responsibilities at home in terms of the role of the mother, it is expressed as the inability to play productively and do activities with the child.

In the interview with the instructors, the advantages of the distance education process for the instructor were expressed as follows: not tied to a particular place, involvement of parents in the education process, not breaking the bond with the student, the disadvantages are; Inability to perform training in the field of teaching the Qur'an, lack of communication, tiredness of being in front of the screen for a long time, the increase in different responsibilities at home in terms of the role of the mother, it is expressed as the inability to play productively and do activities with the child.

In the interview with the instructors, the advantages of the distance education process for the student were expressed as follows: the continuation of the educational environment, continuing communication with friends, protect your gains, it is expressed as passing to advanced levels with individual lessons in the field of Qur'an education. The disadvantages are; screen addiction, negatively affecting their social development, it was expressed as the inability to be independent from their parents during the course process.

The detailed presentation of the findings obtained from the instructors with the titles of learning-teaching process, evaluation, advantage-disadvantage, determination, suggestions and recommendations will contribute to the evaluation of similar studies and lessons during the epidemic period.

What we need to do is not to wait for the epidemic to end, but to constantly renew ourselves and strive to have the technological infrastructure required by the conditions. It is necessary to carry out studies in which the advantages and disadvantages of distance education are evaluated in terms of students, teachers and parents, to see the advantages as gains, and to conduct new studies about the disadvantages.

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca salgın dönemleri incelendiğinde ezberlerin bozulduğu, alışılmışların değiştirildiği veya değiştirilmek zorunda kaldığı bilinmektedir. Çin'de başlayıp neredeyse tüm dünyaya yayılan COVID-19 salgını, 2020 Mart ayı itibarıyla hayatımıza girdi. Salgın, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de odak noktası haline geldi. COVID-19 salgını ekonomik, psikolojik, sosyolojik vb. birçok alanda hayatımızı derinden etkiledi. Bu etkiden eğitim sistemleri de payına düşeni almış oldu. Salgından etkilenen her ülke, eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için kendi imkânları nispetinde farklı tedbirler aldı. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı, süreci daha etkin ve en az zararlı yürütmek için TRT EBA kanalı, canlı sınıf uygulamaları, EBA internet platformu, basılı ve dijital yardımcı kaynaklarla yönetmeye çalıştı. Salgın, bir yandan uzaktan eğitim sistemlerini hayatımıza dâhil ederken, diğer yandan da eğitim sisteminin geleceği ve dönüşümü noktasındaki tartışmaları beraberinde getirdi.

Salgının bütün dünyayı kasıp kavurduğu bu dönemde eğitimle ilgili dijital altyapı imkânlarının önemi kavrandı ve eğitim öğretim faaliyetlerinin

online olarak yapılabilirliği hızlı bir şekilde gündeme geldi. Kısa zaman içerisinde eğitimde dijitalleşme süreci inşa edilmeye başlandı.¹ Salgın dönemi, hayatımıza yeni eğitim anlayışlarının tartışılıp fikir yürütüldüğü, yeni eğitim paradigmalarının oluşması gerektiği, eğitimde uzaktan eğitimin de etkisiyle öğrenci olma, öğretici olma, yönetici olma gibi kavramlarımızı yeniden revize etmemiz gerektiğini bizlere göstermenin yanında, eğitim anlayışımızın değişmesi gerektiği ve buna bağlı olarak da rollerimizin ve ezberlerimizin değişeceğini bizlere gösteren dönem olarak karşımıza çıktı.

Öğreten ve öğrenen rollerinin yanı sıra okulların ve üniversitelerin de yeni normalde kendilerini eğitim sistemi içerisinde yeniden konumlandırmaları ve yeni rollerini tanımları bir gerekliliktir.²

Hazırlıksız yakalandığımız salgın döneminde eğitim öğretim sürecinin tamamen sekteye uğramaması için acil uzaktan eğitim uygulamaları hayatımıza girmiş oldu. Bozkurt, yaptığı çalışmada acil uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim kavramlarına değinmekte ve bunlar arasındaki farkları eğitim sistemimiz açısından şu ifadelerle yorumlamaktadır:

“Birinci ayırım, acil uzaktan eğitimin bir zorunluluk olması, buna karşın uzaktan eğitimin bir seçenek olmasıdır. İkinci önemli ayırım, acil uzaktan eğitimin mevcut ihtiyaca yönelik geçici çözümler üretmeye çalışması uzaktan eğitimin ise yaşam boyu öğrenme çerçevesinde süregelen ve kalıcı çözümler üretmeye çalışmasıdır. Üçüncü ayırım, acil uzaktan eğitimin kriz zamanında eldeki olanaklarla eğitimi ayakta tutma çabası olmasına karşın uzaktan eğitimin alana özgü kuramsal ve uygulamaya yönelik birikimleri belirli bir amaç doğrultusunda, planlı ve sistematik etkinliklerle eğitimi sürdürülebilir hâle getirme çabasıdır. Son olarak dördüncü ayırım ise acil uzaktan eğitim kavramının İngilizce karşılığı olan “emergency remote education” kavramı ile uzaktan eğitim kavramının İngilizce karşılığı olan “distance education” kavramlarıdır. Her ne kadar uzaklık kavramı Türkçede aynı kelime ile ifade edilse de “remote” kavramı fiziksel uzaklığa vurgu yaparken “distance” kavramı fiziksel, etkileşimsel ve psikolojik uzaklığa vurgu yapmaktadır.”³ Bu tanımlamalar ışığında

¹ Mehmet Karakaş, “Covid-19 Salgınının Çok Boyutlu Sosyolojisi ve Yeni Normal Meselesi” *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi* 40/1, (Haziran 2020), 566.

² Aras Bozkurt, “Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması”, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 6/3, (Temmuz 2020), 122.

³ Bozkurt, “Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci”, 117.

ülkemizde uygulanan uzaktan eğitim modelinin acil uzaktan eğitim anlayışı çerçevesinde değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 yaş grubu çocukların; Allah'ı ve Peygamber'i sevgi temelli tanımaları, İslami değerleri fark etmeleri ve İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanıyarak kendi seviyelerine uygun sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi gösterebilmeleri için 17.09.2011 tarih ve 653 sayılı kanun hükmünde kararnamedeki yaş sınırlandırmasının kaldırılmasından sonra 26 Ocak 2012 tarihinde Kur'an kursları 4-6 Yaş Din Eğitimi Projesini başlatmıştır.⁴ Proje, pilot uygulamadan sonra 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde şartları elverişli olan kurslarda hizmet vermeye başladı.

Başkanlık, bu programın amacını, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların; İslam dininin değerlerini, kendi seviyesinde, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini, kazanacağı değerleri gündelik hayatta kullanmalarını, İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i içerik ses ve şekil olarak kendi seviyesinde tanımalarını, kendi seviyesine uygun olarak Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini, kendi seviyesinde Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını, sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini, din ve ahlak gelişiminin yanı sıra diğer gelişim alanlarına da katkısı olacak şekilde bir ortam sağlamak⁵ şeklinde belirlemiştir.

4-6 yaş grubu Kur'an kursları programında temel öğretim, ek öğretim ve yaz kursu dönemi olarak farklı uygulama biçimleri bulunmaktadır. Bu programa göre;⁶ temel öğretimde; haftada 12 saat Dinî Bilgiler, 6 saat ise Kur'an-ı Kerim olmak üzere toplamda 18 saat, yaz Kur'an kurslarında 10 saat Dinî Bilgiler, 5 saat Kur'an-ı Kerim olmak üzere toplam 15 saat, ek öğretimde ise haftalık 4 saat Dinî Bilgiler, 2 saat Kur'an-ı Kerim olmak üzere toplamda 6 saat olarak uygulanabilmektedir. Programın genel yapısı incelendiğinde öncelikli amacın değerler eğitimi olduğu görülmektedir.

Kurt tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında velilerin, çocuklarını bu kursa gönderme nedenleri, açık uçlu soru şeklinde sorulmuş

⁴ Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Diyanet İşleri Başkanlığı (2014), 7.

⁵ Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), 8.

⁶ Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), 12.

ve velilerin cevabı genel itibarıyla şu şekilde olmuştur:

Veliler çocuklarını, Allah'ı, Kur'an-ı Kerim'i, Peygamber Efendimizi bilmeleri, sevmeleri ve doğru olarak tanımaları, okul öncesinde temel dinî bilgileri öğrenmesi, dinî değerlerimizi öğrenmede geç kalınmak istenmemesi, namaz kılmayı ve abdest almayı öğrenmesi, cami ve kurs ortamını görmesi, bilmesi, tanınması, sevmesi, değerler eğitimi alması, toplumsal kuralları-örf-adet-adabı muaşeret kurallarını öğrenmesi, güzel ahlak sahibi olması ve hayırlı bir evlat olarak yetişmesi, güzel ahlak sahibi olması ve hayırlı bir evlat olarak yetişmesi, dinimizi taklit üzerine değil, tanıyıp bilerek yaşamayı, paylaşma duygusunun gelişmesi, velinin evde yeterli dinî eğitimi verememesi, sosyalleşmesi, kendini ifade edebilmesi ve özgüven kazanabilmesi, çocuğun psikolojik gelişimine katkıda bulunması, ana sınıflarındaki eğitimde dinî eğitimin bulunmaması ve kursların velileri maddi açıdan zorlamaması gibi nedenlerle bu kurslara göndermektedirler.⁷

Her yeniliğin, beraberinde eksiklikleri de getireceği bilinen bir gerçektir. Süreç içerisinde bu kursların öğretici formasyonu, hizmet içi eğitimleri, fiziki mekân düzenlemeleri, program ve materyal geliştirme vb. alanlarda sürekli iyileştirmeler yapılmış, yapılan anket, görüş/öneri paylaşımları ve geri dönütler, eğitim sürecinin kalite ve verimliliğini artırmaya devam etmiştir.

Salgın döneminde anaokullarından üniversitelere kadar tüm eğitim kademeleri kısmen kapanma, dönüşümlü ve uzaktan eğitim şeklinde devam etmiş, sürecin dinamikliğine bağlı olarak alınan kararlarda resmi makamlarca değişikliğe gidilebilmiştir. Zararı en aza indirmek ve telafisi mümkün olamayacak zamanların heba edilemeyeceği düşüncesinden hareketle 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında da 2020 Mart ayında uzaktan eğitime geçiş yapılmış oldu.

1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızın amacı, salgın döneminde yürütülen 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını salgının başlangıcından 2020-2021 bahar dönemi sonuna kadar olmak üzere öğreticilerin gözüyle etraflıca incelemek, uzaktan eğitim yoluyla verilen eğitim-öğretim sürecini değerlendirmek, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında uygulanan uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymak ve sürecin uygulayıcıları olan öğreticilerin tespit, teklif ve

⁷ İbrahim Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 83.

önerilerini bilimsel bir araştırma yoluyla ortaya koymak olacaktır.

Araştırmamızın ana problemi “4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğretmenlerinin salgın dönemindeki eğitim-öğretim süreçleri ile ilgili değerlendirmeleri nelerdir? olarak belirlenmiştir. Bu temel probleme ek olarak alt problem cümleleri şu şekilde ifade edilmiştir:

Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan kaynak ve materyaller nelerdir?

Dinî bilgiler ve Kur’an eğitimine yönelik etkinlikler nasıl yürütülmektedir?

Uzaktan eğitim sürecinde dersler hangi iletişim kanalları üzerinden işlenmektedir?

Öğreticilerin uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği açısından yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitimde kazanımların gerçekleşme durumu hakkında görüşleri nelerdir?

Online derslere katılım hangi düzeydedir?

Öğrenciler bilgisayar ve teknik imkâna sahip midir?

Uzaktan eğitim döneminde güncellenen uygulama esaslarında belirtilen günlük ders saatlerinin uygulanabilirliği nasıl değerlendirilmektedir?

Diyanet İşleri Başkanlığının uzaktan eğitim sürecini destekleyici yayın organları nelerdir ve kurs öğretmenlerinin bu konudaki beklentileri nelerdir?

Uzaktan eğitim sürecinin öğretici ve öğrenci açısından avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Uzaktan eğitim sürecinde velilerin memnuniyet düzeyleri nedir?

Öğreticilerin uzaktan eğitim sürecine yönelik tespit, teklif ve önerileri nelerdir?

Öğreticilerin uzaktan eğitim sürecinde ders mahremiyeti hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Uzaktan eğitimden tekrar yüz yüze eğitime geçiş sürecinde öğretici/öğrenci açısından yaşanan olumlu/olumsuz hususlar nelerdir?

Araştırmamız, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması modelinde gerçekleştirilmiştir. “Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman

içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır. Durum çalışmasındaki analiz birimi birden fazla durum veya tek bir durum olabilir. Nitel durum çalışma türleri, sınırlandırılmış durumun büyüklüğüne yani durumun bir kişi, birkaç kişi, bir grup, bütün bir program ya da bir aktivite içerip içermediğine göre farklılaşabilmektedir.”⁸ Durum çalışması, araştırmamıza uygun olarak, bir durum ya da olaya ilişkin değerlendirme yapmak ya da olası açıklamalar geliştirmek için kullanılan bir yöntem olarak anlaşılabilir.

Araştırmamızda veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniği ve ilgili alanın uzman görüşü esas alınarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında verinin çeşitlendirilmesi amacıyla hizmet edecek ve araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde arttıracaktır.⁹

Araştırmamıza veri sağlayan ikinci tekniğimiz yarı yapılandırılmış görüşmedir. Yarı yapılandırılmış görüşme, konuşmanın akışına göre görüşmeciye esneklik tanıyan, konu hakkında daha detaylı bilgi alabilmek veya anlaşılmayan noktalarla ilgili ek sorular sorabilmek için sondajlama soruların sorulabildiği bir tekniktir.¹⁰ Yapılandırılmış görüşmede amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır.¹¹ Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle önceden uzman yardımı ve pilot uygulama sayesinde geliştirilen görüşme soruları hazırlanmış ve görüşmenin bu minvalde gerçekleşmesine özen gösterilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma desenlerinden betimsel

⁸ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, çev. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020), 99.

⁹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 190.

¹⁰ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma İstatistik ve Teknikleri* (Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri, 1995), 144-145.

¹¹ Yıldırım - Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 130.

içerik analizi tekniği kullanılmıştır. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir.”¹² “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.”¹³ Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır.¹⁴

Araştırmamızın evrenini Ankara ili, örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçtiğimiz Pursaklar ve Keçiören ilçelerinde görev yapan 20 Kur’an kursu öğreticisi oluşturmaktadır. Örneklem, evreni yansıtacak şekilde belirlenmiş olup, araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Katılımcılara çalışmanın önemi ve amacı hakkında bilgi verilmiş, görüşmeler salgın sebebiyle uzaktan bağlantı yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bağlantının süresi 30-50 dakika olarak planlanmış, katılımcıların izni alınarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinin uygulandığı araştırmamızda on üç temel soru hazırlanmıştır. Mülakat formunda yer alan sorular öncelikle alan uzmanlarının değerlendirmesinden geçmiş, çalışmaya başlamadan önce, beş kurs öğreticisi ile pilot uygulama yapılmış, mülakat formunda yer alan sorulardan anlaşılamayacak, değerlendirilmesi yapılamayacak veya yanlış anlaşılabilir olan sorular anlaşılabilir ve değerlendirilebilir hâle getirilip mülakat formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmamız, 15.03.2021 tarihi 60 sayılı kararla Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunda yapılan değerlendirmede etik açısından uygun bulunmuştur. Ayrıca 22.03.2021 tarihi 1161179 sayılı onayla Ankara İl Müftülüğünden de araştırma izni alınmıştır.

Öğreticilerden elde edilen bulguları, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme, avantaj-dezavantaj, tespit, teklif ve öneriler başlıkları ile

¹² Şener Büyüköztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010), 250.

¹³ Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 227.

¹⁴ Muammer Çalık – Mustafa Sözbilir, “İçerik Analizinin Parametreleri”, *Eğitim ve Bilim* 39/174 (Temmuz 2014), 34.

detaylı olarak sunmanın yapılacak benzer araştırmalara katkı sağlayacağı ve salgın dönemindeki kursların öğretmenler gözüyle değerlendirmesinin yapılmış olması adına katkı sunacaktır.

2. Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

KATILIMCI KODU	EĞİTİM	HİZMET YILI	SERTİFİKA DURUMU
KKÖ1	Yüksek Lisans	15	Uzaktan Eğitim
KKÖ2	Lisans	8	MEB. Halk Eğitim
KKÖ3	Ön lisans	9	MEB. Halk Eğitim
KKÖ4	Yüksek Lisans	8	Uzaktan Eğitim
KKÖ5	Lisans	10	MEB. Halk Eğitim
KKÖ6	İ.H.L.	14	MEB. Halk Eğitim
KKÖ7	Ön lisans	9	Uzaktan Eğitim*Çocuk Gelişimi Ön Lisans
KKÖ8	Lisans	9	Halk Eğitim*Çocuk Gelişimi Ön Lisans
KKÖ9	Lisans	10	Uzaktan Eğitim
KKÖ10	Lisans	10	MEB. Halk Eğitim
KKÖ11	Ön lisans	18	Uzaktan Eğitim
KKÖ12	Lisans	9	Uzaktan Eğitim
KKÖ13	Lisans	15	Uzaktan Eğitim
KKÖ14	Lisans	7	Uzaktan Eğitim
KKÖ15	Yüksek Lisans	8	Uzaktan Eğitim
KKÖ16	Ön Lisans	12	Halk Eğitim*Çocuk Gelişimi Ön Lisans
KKÖ17	Lisans	10	Uzaktan Eğitim
KKÖ18	Lisans	8	MEB. Halk Eğitim
KKÖ19	Ön lisans	11	MEB. Halk Eğitim
KKÖ20	Lisans	7	Uzaktan Eğitim

Yukarıda verilen tabloda görüldüğü üzere 20 kurs öğreticisi ile

görüşme yapılmıştır. 20 öğreticiden 3'ü yüksek lisans, 11'i lisans, 5'i ön lisans, 1'i de ortaöğretim mezunudur. 2017 yılında aynı il içerisinde Kurt tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasındaki¹⁵ verilerle karşılaştırıldığında eğitim düzeylerinde ciddi artış görülmektedir. Bir başka farklılık ise öğretmenlerin statülerinde ortaya çıkmıştır. 2017 yılında öğretmenlerin büyük çoğunluğu geçici/dönemlik istihdam edilen personelden oluşurken, bugün yaptığımız çalışmada personelin kadrolu/sözleşmeli olarak istihdam edilen personelden oluştuğunu görebilmekteyiz. Öğreticilerin statüleri eğitime doğrudan yansiyabilmektedir. Okul öncesi eğitimi özel bir eğitimidir. Devamlılık isteyen bir yapısı olduğu için dönemlik olarak öğretmenlerin değişmesi, çocukların öğretmenlerine güvenli bağlanmasına olumsuz etki etmektedir.

Öğreticilerin hizmet yılına bakıldığında alanlarında tecrübe sahibi oldukları söylenebilir.

4-6 yaş grubu eğitimi verecek öğreticide aranan şartlardan bir tanesi de 4-6 yaş eğitimi sertifikasına sahip olmaktır. Bu eğitim, uzaktan veya MEB Halk Eğitim merkezlerinde düzenlenen eğitimlerle alınabilmektedir. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin, alanlarında daha verimli olabilmek amacıyla kendilerini daima farklı öğretim programlarıyla destekledikleri ve farklı okumalarla verimliliğin artması için gayret gösterdikleri hususlarını ifade etmemiz mümkündür.

2.1. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Kaynak ve Materyal Hakkında Bulgular ve Değerlendirmeler

Öğreticiler uzaktan eğitimde kullanılan kaynakları; DİB Kaynak Eserleri, bireysel geliştirilen materyaller, sosyal medya etkinlik sayfaları, Diyanet TV ve MEB Okul Öncesi Kaynakları olarak ifade etmişlerdir. Aynı zamanda yüz yüze eğitimde olduğu gibi birincil kaynak olarak Başkanlığın 4-6 yaş kitaplarını kullanmışlar, özellikle Dinî bilgiler alanında değerler eğitimindeki konuların öğretimini zenginleştirebilmek adına da benzetim, soru-cevap gibi interaktif öğrenme yöntemlerini kullanmaya özen göstermişlerdir.

2.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Dinî Bilgiler ve Kur'an Eğitime Yönelik Etkinliklerin Nasıl Yürütüldüğüne Dair Bulgular ve Değerlendirmeler

¹⁵ Kurt, "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri" 81.

Öğretim programında iki temel alan bulunmaktadır. Öğreticiler uzaktan eğitim sürecinde dinî bilgiler öğrenme alanına dair dersleri büyük oranda toplu olarak işlediklerini, Kur'an-ı Kerim alanına dair dersleri ise bireysel olarak işlediklerini ifade etmişlerdir. KKÖ3 toplu yapılan derslerin verimliliğine dair "Toplu olarak yaptığımız dersler pek faydalı olmadı.", KKÖ4 "Dinî bilgiler alanına dair derslerimizde görsel ve işitsel materyallerin kullanımında bir sıkıntı yaşamadım fakat Kur'an-ı Kerim alanına dair derslerimizde harfler, cezm, şedde ve ezber ile alakalı zorluk çektik. Bunun için öğrencilerimi toplu dersler dışında bireysel derslerle daima destekledim." KKÖ5'in ifade ettiğine göre "Dinî bilgiler alanında ön plana çıkan etkinliklerin verimli şekilde uygulanması pek mümkün olmadı." KKÖ8 "Kur'an-ı Kerim alanına dair yaptığım bireysel derslerin büyük faydasını gözlemledim hatta birebir olduğumuz için dikkatini vererek ve gerekli hazırlıkları yaparak eğitim yaptığımızdan bu anlamda yüz yüze eğitimdeki verimliliği yakaladım." KKÖ12 "Değerler eğitimi ve etkinliklerimizi toplu şekilde önceden paylaştığım materyaller üzerinden işledim, ses ve video gösterimiyle süreci destekledim. Hatta bu süreçte çoğu öğrencim Kur'an'a geçti." KKÖ14 "Yüz yüze derslerimizde takip ettiğim metotları uyguladım, öğrencinin bireysel özelliklerini dikkate alarak, harfleri benzeterek öğretim yaptım ve uzaktan eğitim sürecinden alınabilecek maksimum verimliliği elde edebilmek için çok gayret sarf ettim." KKÖ11 ise "4-6 yaş çocukları ekran başında etkinlikleri tek başına uygulamada sıkıntı çekti. Çünkü kurs ortamında etkinliklerin yürütülmesinde yardımcı oluyorduk. Bu süreçte ise en büyük yardımcıları veliler olmuş oldu. Velilerin desteği ile uzaktan eğitimde elde ettiğimiz verim arasında güçlü bir bağlantı var."

Öğreticilerin ifadelerinden anlaşıldığı üzere uzaktan eğitimde Kur'an-ı Kerim alanındaki etkinlik ve uygulamalar, toplu derslerin verimli olamayışı nedeniyle daha çok bireysel derslerle desteklenmiş, bunun yanında Dinî bilgiler alanında ise daha çok toplu etkinlikler yapılmıştır.

2.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Derslerin Hangi İletişim Kanalları Üzerinden İşlendiğine Dair Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2. Uzaktan Eğitim İletişim Kanallarına Ait Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ1, 20,	Teams, Zoom
KKÖ2, 10, 18, 19,	Zoom
KKÖ3,	Meet, Whatsapp

KKÖ4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15,	Zoom, Whatsapp
KKÖ 6, 16, 17.	Whatsapp

KKÖ3, 7, 12, 16, 19'un ifadelerine göre, "Salgınla birlikte teknolojiye olan bağımlılığın artması, zorunlu kalınması gibi durumlar sebebiyle veliler, öğrenciler ve hatta bizler de uyum sağlamakta zorluk çekmedik ve kısa bir sürede ders mantığı çerçevesinde hazırlıklarımızı yaparak ekran başına geçmiş olduk." KKÖ12 ise "Derslerimde zoom programını kullandım. Bu sayede ekran, materyal yansıtma gibi görsel özellikleri kullanarak dersimizi daha verimli hâle getirmeye gayret ettim." KKÖ6 ise "Derslerimi Whatsapp uygulaması üzerinden yaptım. Diğer programlar hakkında bilgim olmadığı için bu imkânlardan yararlanamadım. Whatsapp üzerinden görüntülü görüşme, ses kaydı dinletme, materyal paylaşımı gibi hususlar bana daha alışık geldi."

Uzaktan eğitim sürecinde dersler en çok Zoom ve Whatsapp uygulamaları üzerinden işlenmiş, bunu Teams ve Meet uygulamaları takip etmiştir. Yapılan görüşmelerde öğreticilerin uzaktan eğitim uygulamalarını verimli kullanabilmelerinde teknolojik okuryazarlık düzeylerinin etkili olduğu öne çıkmıştır.

2.4. Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Açısından Yüz Yüze Eğitime Kıyasla Uzaktan Eğitimde Kazanımların Gerçekleşme Durumu Hakkında Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 3. Kazanımların Gerçekleşme Durumuna Ait Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ1, 3,	Kazanım olmadı.
KKÖ4,6,7,11,14,17,	Yüz yüze eğitimde kazanımlar tartışmasız daha fazla.
KKÖ2, 18, 20,	Online eğitimlerde Kur'an-ı Kerim alanında yapılan bireysel dersler yüz yüze eğitim kalitesindeydi.
KKÖ5,8, 9,	Her iki uygulamada da farklı kazanımların elde edildi.
KKÖ10,	Dini Bilgiler alanında kazanımlar gayet yerinde fakat Kur'an-ı Kerim alanında pek bir kazanım sağlayamadık.
KKÖ12, 13.	Uzaktan eğitimde 5-6 yaş aralığının kazanımları 4-5 yaş aralığından daha fazla idi.

KKÖ1 "Salgın döneminde öğrencilerle bağımızı devam ettirdik, yeni şeyler öğretmesek de var olan kazanımları muhafaza etmeye çalıştık." KKÖ8 "Yüz yüze ve uzaktan eğitimin kendine ait özellikleri vardır. Uzaktan eğitim sürecinde gereğince faydalı olmaya çalıştım. Bunun için daima kendimi geliştirdim, program kullanmayı öğrendim. Zamanla da

derslerimizi sanki yüz yüze eğitimdeki disiplin içerisinde geçirmeye alıştık.” KKÖ18 “ Uzaktan eğitim döneminde Kur'an-ı Kerim derslerimi bireysel ders şeklinde yaptım. Bireysel yaptığım uzaktan derslerden aldığım verimi yüz yüze eğitimde alamadım. Çünkü kurs içerisinde bir çocuk dersini okurken diğerinin oyun oynamasından, ses çıkarmasından etkileniyor ve hemen dikkati dağılıyordu. Fakat bu şekilde dersimizi bireysel yaptığımızda çocuk hem ön çalışma yapıyor hem de velimiz ayrı bir gayret sarf ediyor.” KKÖ13 “Uzaktan eğitim sürecinde neredeyse Kur'an'a geçmeyen çocuğum kalmamıştı ve kurslarımız açılınca da tekrar Kur'an'dan devam ettik.” KKÖ7 “Uzaktan eğitim döneminde eğer bir kazanımdan bahsedeceksek o kazanım çocuklarımla olan iletişimimizin devam etmesi ve bağımızı devam ettirmemiz oldu.”

Uzaktan eğitim uygulamalarındaki kazanımların gerçekleşme durumu yüz yüze eğitime kıyasla genel itibariyle olumlu görünmektedir. Kazanımların gerçekleşme düzeyi ile ilgili ifadeler, yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimi karşılaştırma anlamında değildir. Yüz yüze eğitimin uzaktan eğitimle kıyaslanması mümkün değildir. Fakat zorunlu olarak geçiş yaptığımız uzaktan eğitimin kazanımlarının gerçekleşme durumu hakkında belirtilen düşünceler, öğretmenlerin durumlarına göre değişebilmiştir. Sürece etkin şekilde intibak sağlayıp, velilerden de yeterli desteği alabilmiş olan öğretmenlerin eğitimlerinde kazanımlar büyük oranda gerçekleşmiş görünmektedir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin doğası gereği eğitim kazanımlarının tam olarak gerçekleşmeyeceği düşüncesine sahip öğretmenler de bulunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin sağlıklı ve verimli olarak gerçekleşmesi öğretmenlerin teknolojik okuryazarlığı ve velinin desteği ile mümkündür.

2.5. Online Derslere Katılım Düzeyi Hakkında Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 4. Online Derslere Katılım Durumu İle İlgili Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ1, 2, 4, 5, 7,8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20,	Tüm öğrenciler online derslere katıldı.
KKÖ3, 6, 9, 12, 18.	Online derslere katılımında sıkıntı yaşandı.

Öğreticilerle yapılan görüşmede çoğu öğrencinin derslere katılım sağladıkları bilgisine ulaşıldı. Derslere katılımı ilgili KKÖ7 “Öğrencilerim uzaktan derslere severek ve isteyerek katıldı. Velilerin bu anlamdaki özverisi ve istikrarı sayesinde katılımı hiçbir problem yaşamadım.” Derslere katılımı problem yaşayan KKÖ12 ise “Öğrencimizin evde

genellikle abisi veya ablası bulunuyor. Evde en fazla iki adet bilgisayar veya telefon olduğu için ders saatlerinin çakışma problemi oldu. Bundan kaynaklı öğrencilerimin bir kısmı toplu yaptığım derslere katılmadı. Fakat öğrencilerimin dersten kopmaması için ders saatlerimi esnek tuttum ve öğrencilerimin müsait olduğu zamanlara denk getirmeye çalıştım. Yine de uymadığı oldu. Bu durumlarda da bireysel derslerle destekledim.”

Öğreticilerle uzaktan derslere katılım durumu hakkında yapılan görüşmelerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun derslere katılım sağladığı bilgisine ulaşılmıştır. Derslere katılım düzeyinde, öğretmenlerin özverisi etkili olduğu kadar velinin gayretinin etkisi de büyük rol oynamıştır. Bununla birlikte uzaktan eğitime karşı olumsuz bakış açısı, teknolojik imkânsızlık uzaktan derslere katılım düzeyini de olumsuz etkileyen faktörlerdendir.

2.6. Öğrencilerin Bilgisayar ve Teknik İmkâna Sahipliği Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 5. Öğrencilerin Bilgisayar ve Teknik İmkâna Sahipliği ile İlgili Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ1, 2, 4, 5, 7,8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20.	Bilgisayar ve teknik imkâna sahipler.
KKÖ3, 6, 9, 12, 18.	Bilgisayar ve teknik imkân noktasında problem yaşadım.

Online derslere katılım düzeyine verilen cevaplar ile bilgisayar ve teknik imkâna sahip olma durumu arasında gözlemlenen anlamlı bir ilişki vardır. Öğreticilerin ifadesine göre dersler her ne kadar bilgisayar ve akıllı telefon vasıtasıyla işlense de salgın döneminde tüm öğrencilerin eğitimlerini evlerinde almalarından kaynaklı olarak bu konuda kısmi olarak problemin yaşandığını da ifade etmişlerdir. Fakat bu problemin aşılması noktasında KKÖ19 “Öğrencilerimin tamamı bilgisayar, akıllı telefon veya teknik imkâna sahiptiler. Fakat bu konuda sıkıntı yaşayan öğrencimiz olsaydı da kendi imkânlarımızla bilgisayar temin edecektik.”

Öğreticilerle yaptığımız görüşmelerde; öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgisayar ve teknik imkâna sahip olduğunu ifade edebiliriz. Bilgisayar ve iletişim imkânlarıyla maddi durum arasında güçlü bağlantı da bulunmaktadır. Dolayısıyla bu durumun başka il ve ilçelerde aynı sonucu doğurmayacağı da açıktır. Salgın döneminde tüm öğrencilerin uzaktan eğitime dâhil olması, bilgisayar ve internet imkânları noktasında da problem oluşturabilmiştir.

Sonuç olarak 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında öğretmenler uzaktan

eğitimde iletişim anlamında büyük problemler yaşamamış, öğretmenlerin kendi ifadeleriyle “manevi sorumluluğun” vermiş olduğu azimle ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmışlardır.

2.7. Uzaktan Eğitim Döneminde Güncellenen Uygulama Esaslarında Belirtilen Günlük Ders Saatlerinin Uygulanabilirliği Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Diyanet İşleri Başkanlığı 08.02.2021 tarihli E-45796484-254.99-1033047 sayılı yazısında uzaktan eğitimde ders saatleri uygulaması ile ilgili bilgilendirme yapmış ve bu anlamda daha önceden uygulanan randevulu veya dönüşümlü sistemlerin uygulanmaması ve 4 farklı alternatif uygulamanın birinin seçilmesi, temel öğretimin yanında ek öğretimin açılabilmesi, 30 dakika ders ve 10 dakika teneffüs şeklinde planlama yapılması istenmiştir. Öğreticilere uzaktan eğitimde belirtilen ders saatlerinin uygulanabilirliği sorulmuş ve alınan cevaplar tablo 9’da ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 6. Uzaktan Eğitimde Dönemindeki Uygulama Esaslarında Belirtilen Ders Saatlerinin Uygulanabilirliği ile İlgili Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ3, 10, 11, 16, 20,	Temel öğretim (18 saat) uygulanabilir.
KKÖ1, 2, 9, 17,	Temel öğretimi (18 saat) uygulamak mümkün değil.
KKÖ4, 6, 7, 12, 14, 15, 19,	Temel öğretimi ancak toplu ders yanında bireysel derslerle uygulayabildim.
KKÖ13, 5, 8, 18.	Ek ders açmaksızın temel eğitimin fazlasını uyguladım.

Uzaktan eğitimde ders saatlerinin uygulanabilirliği konusunda farklı düşünceler ifade edilmiştir. Cevaplarda, farklı hususlar ön plana alınarak değerlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin KKÖ2 “Bu yaş aralığını ekran başında bu kadar saat tutmak imkânsız. Normal eğitimde bile dikkatlerini toplayabilmek adına çok zorlanırken uzaktan bağlantıda ne yaptıysam çocuğu ekranda tutamadım.” KKÖ17 ise “Öğrencilerimden bir kaç hiperaktivite teşhisi konulmuş çocuklardı. Bir çocuğumla dönem boyunca odada koşup tırmanma gibi pozisyonlarda ders işledim. Çünkü çocuğu durdurup masa başına oturtmak imkânsızdı.”

KKÖ3 ise “Temel öğretim programını uygulamada problem yaşamadım.” KKÖ10 ise “Temel öğretim programının uygulanmasında en az bizim kadar veli de etkiliydi. Çocuğu derse hazırlama, uygun oda oluşturma, önceden dersine ve etkinliklerine çalıştırma gibi durumlar

nedeniyle veliler en büyük yardımcımızdı. Velilerin yardımıyla temel öğretim programının uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.” KKÖ5 ise “Temel öğretimde belirtilen ders saatimiz 18. Bu saati ek ders açmaksızın öğrencilerimin gelişimi devam etsin diye daha fazla ders saati olarak bireysel derslerle destekledim.” KKÖ12 ise “Temel öğretim programı saatlerinin tamamının toplu ders şeklinde yapmanın imkânsız olduğunu belirli tecrübeden sonra görmüş oldum ve etkinlik ve değerler eğitimi ile ilgili konuları toplu derslerle, Kur’an eğitimi derslerini de bireysel olarak yaptım ve bu şekilde gayet faydalı olduğuna inanıyorum.”

2.8. Diyanet İşleri Başkanlığının Uzaktan Eğitim Sürecini Destekleyici Yayın Organları Nelerdir, Nasıl Buluyorsunuz ve Beklentileriniz Nelerdir Soruları Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Salgın ilk başlayıp eğitime ara verildiği dönemde 4-6 yaş grubuna yönelik Diyanet TV üzerinden Harfler Köyü, Yusuf’un Dünyası, Şeker Hoca gibi çizgi filmler yoluyla programlar yapılmış ve öğretmenler vasıtasıyla velilere izlettirilmesi hususunda bilgi verilmiştir. KKÖ3 “Diyanet TV üzerinden programlar yapıldı, bizler de izlenilmesi konusunda bilgilendirmeler yaptık. Fakat izlenmedi, pek verim alınmadı.” KKÖ12 “Salgın dönemine hazırlıksız yakalandık. Başkanlığımızdan beklentim, interaktif eğitim planlamaları yapması ve daha canlı, çocuklar açısından ilgi çekici programların artırılması.” KKÖ8 ise “Başkanlığımızdan beklentim uzaktan eğitime yönelik müfredatımız ile yapılan programlar arasında bağlantı kurulması.” KKÖ4 ise “Diyanet TV üzerinden yapılan programları çok beğeniyorum. Özellikle Harfler Köyü programı direkt çocukların ilgi ve dünyalarına hitap ediyor fakat izleyici kitlesi çok az.”

Öğreticilerle yaptığımız görüşmelerde her bir öğretici Harfler Köyü programını çok beğendiklerini ve bu formatta daha zengin bir portföy oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir. KKÖ6 ise “Veliler diğer çocuklarından arda kalan zamanları bizimle değerlendirdiler. Programlara gereken önem verilmiyor ve tanınırlığı çok az” şeklinde cevap vermişlerdir.

Görüşmelerimizde genel olarak Diyanet TV programlarının gayet beğenildiğini, öğretmenlerce takip edilmesi konusunda bilgilendirme yapıldığı fakat halk nazarında gereken önemin verilmediği, tanıtıcı faaliyetlerle izlenme oranlarının artırılması gerektiği ifadeleri yer almıştır.

2.9. Eğitim Sürecinin Öğretici Ve Öğrenci Açısından

Avantajları/Dezavantajları Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 7. Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğretici Açısından Avantaj/Dezavantajları

KATILIMCILAR	AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
KKÖ1, 3, 5, 16	Belli bir mekâna bağlı olmaması	Kur'an eğitimi alanında talim yapılamaması
KKÖ2, 4, 8	Velilerin eğitimde etkin rol oynaması	İletişim kopukluğu
KKÖ6, 7, 18	Öğrenciyle bağımızın kopmaması	Uzun süreler ekran başında durmanın yoruculuğu
KKÖ17, 19	Esnek ders programı	Mesai mefhumunun kalmaması
KKÖ9, 12, 13, 20	Kazanımlarımızın korunması	Anne olarak evde farklı sorumluluklarımızın da artması

KKÖ6 "Uzaktan eğitim sürecini, kazanımların yok olmaması adına çok verimli geçirmeye çalıştık." KKÖ8 "Bu süreçte mesai mefhumumuz kalmadı, kendimizi ailenin uygun olduğu saat dilimine göre ayarladık." KKÖ9 "Çocuklarımıza 'çocuğum ekran başında bu kadar durmak sağlığa zararlıdır' derken hep birlikte ekran bağımlısı olduk." KKÖ 11 "Bu sürecin benim tarafımdan en büyük avantajı, teknolojiyi etkin kullanabilmem oldu. Öncelerde sadece bilgisayar ve projeksiyon cihazı gibi basit kullanımları yaparken şimdi uzaktan iletişim kanalı üzerinden ekran paylaşımı yapıp materyal üretebiliyorum." KKÖ 12 "Uzaktan eğitim sürecinde ne boşladık ne de ileri gidebildik" şeklinde cevap vermiştir. KKÖ17 "Uzaktan eğitim sürecinde herkes gibi bizlerde evlerimizdeydik. Anne olmanın verdiği sorumlulukla birlikte ders verme sorumluluğumuz bizleri çok yıprattı. 4-6 yaş grubunda uzaktan eğitim konusunda çok problem yaşadık." KKÖ16 "Yüz yüze eğitim sürecinde çocuğun tatile, köye, kente gitmesi durumunda eğitimi sekteye uğruyordu. Fakat uzaktan eğitimde çocuk belli bir mekâna bağımlı olmadığından en ücra köyde bile derslere katılabiliyordu."

Öğreticiler, uzaktan eğitimin dezavantajlarını avantaja dönüştürme gayreti içerisinde olmuşlar, öğretici-öğrenci bağının devamı adına farklı eğitim stratejileri uygulayarak maksimum verimliliği elde etmeye çalışmışlardır. Bununla birlikte öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde evlerinde "anne", "eş" ve "öğretici" gibi farklı rollerinin bulunması nedeniyle de sürecin dezavantajlarından olumsuz etkilendikleri olmuştur.

Tablo 8. Öğrenci Açısından Avantaj/Dezavantajları

KATILIMCILAR	AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
--------------	-------------	----------------

KKÖ1, 3, 5, 11, 16	Eğitim ortamının devamı	Ekran bağımlılığı
KKÖ2, 9, 13, 20	Arkadaşlarıyla uzaktan da olsa görüşebilme imkânı	Sosyal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesi
KKÖ4, 5		Uzaktan eğitimde avantaj söz konusu değildi
KKÖ6, 7, 8, 14, 15, 18	Kazanımları korunması	Çocukların ders sürecinde annelerinden bağımsız olamaması
KKÖ10, 12, 17, 19	Kur'an eğitimi alanında bireysel derslerin verimliliği	

KKÖ8 “Çocuklarım, yaşları itibariyle bilgisayarı açıp kapatma, yanlışlıkla kapatma, etkinliklerin tek başına yapılamaması vb. sebeplerle ders süresince yalnız değillerdi. Bu durum da öğretmen-öğrenci ilişkimizi olumsuz etkiledi.” KKÖ11 “Çocukları ekrana mahkûm ettik.” KKÖ12 “Kur'an eğitimi alanında bireysel derslerimden maksimum faydayı aldım. Hatta şunu diyebilirim ki çocuklarımın derslerini alırken yüz yüze eğitimde dikkatleri dağılıp dinlemeyebiliyorlardı. Fakat bireysel yaptığım derslerde 15-20 dakika sadece bir öğrencimle ilgilenmem olumlu geri dönütler almamı sağladı.”

Öğreticilerin ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla uzaktan eğitim süreci yüz yüze eğitim döneminden farklı algılanmamış hatta öğretmenler hissettikleri manevi sorumlulukla birlikte ellerinden gelenin fazlasını yapmaya çalışmışlardır. Yüz yüze eğitimde ders saati programda belirtilen ders saatleriyle sınırlı iken uzaktan eğitimde mesai mefhumu gözetilmeksizin ideal öğretimin yapılabilmesi noktasında çaba göstermişlerdir.

2.10. Uzaktan Eğitimle İlgili Velilerin Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 9. Uzaktan Eğitimle İlgili Velilerin Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri ile İlgili Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KKÖ1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20,	Veliler memnundu.
KKÖ3, 9, 12, 16	Veliler uzaktan eğitimden memnun değildi.

KKÖ1 “Uzaktan eğitim döneminde velilerle toplantı yaparak süreci nasıl daha verimli hâle getirebileceğimize dair toplantılar yaptık ve

kazanımların bu şekilde de gerçekleştiğini gözlemleyen velilerim memnuniyet ve şükranlarını ifade ettiler. Programı velilerimin de desteğiyle olabildiğince verimli yürütmeyi başardık." KKÖ2 "Uzaktan eğitimden tekrar yüz yüze eğitime geçtiğimizde velilerimden Kur'an öğretimi alanında uzaktan bireysel ek ders yapmamı çok istediler." KKÖ4 "Velilerim uzaktan eğitimde ne kadar gayret sarf ettiğimizizin farkındaydılar. Birbirimize destek olduk fakat bir an önce yüz yüze eğitime geçmek istediler." KKÖ8 "Çocuklarımı gün aşırı arayıp durumlarını kontrol ettim, yüz yüze eğitim olmasa dahi çocuklarımla ilgilenmem velilerin çok hoşuna gitti ve bu da eğitim adına zorlukları aşmak için hepimizi motive etti." KKÖ7 "Velilerim uzaktan eğitimden çok memnun değillerdi. Çünkü çocuğun mesleği oyundur. Aynı ortamda toplu etkinlik ve oyun oynayamadık."

Öğreticilerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere veliler, uzaktan eğitim sürecinden büyük oranda memnun görünmektedirler. Buradaki memnuniyet, eğitimin uzaktan yapılmasında değil, acil uzaktan eğitim kapsamında çocuklarının eğitiminin uzaktan da olsa devam ettirilmesinden kaynaklanmaktadır. Memnuniyetleri oluşturan noktalar, öğretmenlerin öğrencilerle sürekli iletişimi, sürecin veli ile istişare edilerek yürütülmesi vb. hususlardır. Bununla birlikte uzaktan eğitimden memnun olmayan velilerin memnuniyetsizlikleri, çoğunlukla öğretici kaynaklı olmayıp, uzaktan eğitimin kendisine aşırı yük yüklemesi, teknolojik yetersizlikler, evde diğer ağabey ve kardeşin bulunmasından dolayı ortak saatlerin ayarlanamaması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır.

2.11. Uzaktan Eğitimden Tekrar Yüz Yüze Eğitime Geçiş Sürecinde Öğretici Ve Öğrenci Açısından Yaşanan Olumlu veya Olumsuz Hususlar Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Salgının başlamasından itibaren devlet kurumları dinamik yapıya göre karar almış, uzaktan eğitime geçiş yapılmıştı. Belirli süre uzaktan eğitim devam etmiş ve ardından anaokullarının yüz yüze eğitime geçmesiyle birlikte 4-6 yaş grubu Kur'an kursları yüz yüze eğitime geçmiştir. KKÖ1 "Tekrar yüz yüze eğitime geçilmesinden dolayı çocuklarım ve bizler çok mutlu olduk. Okula özlem duyduklarını, sosyallikten mahrum kaldıklarını yakinen hissettim." KKÖ5 "Uzun süre kurs ortamından uzak kalan çocuklarım tekrar yüz yüze eğitime geçildiğinde sene başlarında yaşadığımız uyum problemini yaşadık. Fakat büyük bir sorun teşkil etmedi. Veliler, öğrenciler ve bizler bu günlerin özlemini kuruyorduk. Rabbim tekrar yaşatmasın, sağlıklıca eğitimimize devam edelim inşallah."

Öğreticilerle yaptığımız görüşmelerde genel olarak tekrar yüz yüze

eğitime geçiş sürecinde pek büyük problem yaşamadıklarını, çocukların zlem ve arkadaşlarına kavuşma duygusuyla büyük bir istekle kursa geldiklerini söylememiz mümkündür. Salgın döneminde eğitim tecrübesine dair KK12 ise “Yüz yüze eğitime geçişte herhangi bir problem yaşamadık. Öğrencilerim salgın farkındalığına sahiptiler. Bireysel eşyalarını kendi dolaplarına koyup oradan almaları, her birinin kendi masa ve sandalyesinde oturması, oyun odasından çıktıktan sonra ellerini güzelce yıkadıklarını söylemem mümkündür. Dolayısıyla ğrencilerim bu konuda neredeyse bir yetişkin gibi davranıyor.”

2.12. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ders Mahremiyeti Hakkındaki Bulgular ve Değerlendirmeler

Tablo 10. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ders Mahremiyeti ile İlgili Bilgiler

KATILIMCILAR	BULGULAR
KK1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20,	Ders mahremiyeti anlamında bir problem yaşanmadı.
KK3, 7, 9	Ders mahremiyeti anlamında kısmen problem yaşandı.

KK1 “Uzaktan eğitimde velilerimizle devamlı iletişim hlindeydik. Ders esnasında büyük çoğunlukla ğrencimle yalnız kalmayı istedim. Çünkü ğrencinin yanında anne, baba, kardeşi bulunduğunda kesinlikle derse katılamıyor hatta toplu derslerin düzeni bozuluyor. Bu nedenle ders öncesinde yaptığım toplantılarda öğrencinin mümkünse yalnız, eğer etkinlik vb. uygulamalar yapılacaksa sadece anne eşliğinde katılmasını özellikle rica ettim.” KK15 “4-6 yaş çocukları tamamen şarkı ve oyun yoluyla öğreniyor. Değerler eğitimi ile ilgili şarkı söylememiz gerektiği zamanlarda ekran ardında ğrenci dışında ebeveynlerin, özellikle de erkek velilerin bulunabileceği ihtimali beni daha temkinli davranmaya sevk ediyordu.” KK7 “ğrencilerimizle yaptığımız derslerde bazen annenin o saatte evde bulunmaması sebebiyle çocuğa yardımcı olmak için baba bulunuyordu. Bu da benim açımdan hoş bir durum olmadı.” KK9 “Bizler uzaktan eğitimde mekâna bağımlı kalmadık. Öğrencilerimden bir kısmı salgın döneminin köyünde veya tatilde geçirmek durumunda kaldılar. Bu durum aradaki bağların ayrışmamasına katkı sağladı. Bizler 4-6 yaş grubuna ders anlatıyoruz zannederken çocuğa sorduğum sorunun cevabını çocuğun dedesinin/babaannesinin vermesi, hayır öyle değil, bu şekilde gibi telkinlerde bulunması ders işleme yöntemimi ciddi şekilde etkiledi.” KK12 “ğrenci velilerine ders mahremiyeti ile ilgili bilgilendirme yapmıştım.

Herhangi olumsuz bir durumla karşılaşmadım.”

Öğreticilerin ifadelerinden anlaşılacağı üzere uzaktan eğitim sürecinde genel itibariyle ders mahremiyeti ile ilgili problem yaşanmamıştır. Bunda uzaktan eğitime başlamadan önce velilerle yapılan toplantıların büyük etkisi vardır. Bununla birlikte 4-6 yaş çocuğunun uzaktan eğitim sürecini kendi başına yönlendiremeyeceğinden hareketle öğretici-öğrenci ortamının mahrem oluşunu olumsuz etkileyen durumlarla da karşılaşılabilmiştir.

2.13. Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Teklif/Öneriler ile İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

KKÖ1 “Uzaktan eğitim sürecinde yorgunluğumuz ve iş yükümüz arttı. Bireysel eğitimlerde aldığımız ciddi verim ve olumlu geri dönütler yorgunluğumuzu aldı. Uzaktan eğitime yönelik Başkanlığımızdan beklentim, daha interaktif katılımlı programların geliştirilmesi.” KKÖ4 “Uzaktan eğitimle ilgili hiçbir eğitim/seminer almadan sürece dâhil olmuş olduk. Uzaktan eğitimin güçlendirilmesi, daha sistemli hâle getirilmesini isterdim.” KKÖ8 “MEB EBA benzeri program vasıtasıyla eğitimlerimizi daha organize hâle getirebilirdik. Bu sürede sistem birliği yoktu. Her kurs/öğretici kendi imkânları nispetinde devam etti.” KKÖ11 “Uzaktan eğitimde kullanılacak materyal çeşitliliğine sahip olmak isterdim. Kendi imkânlarımızla etkinlik sayfalarından üretilen içerikleri kullanmaya, yeni içerikler üretmeye çalıştım. Bu yaş grubu öğrenciler daha görsel, duyuşsal hatta dokunsal öğrenmeye sahipler. Bu gibi özellikler dikkate alınarak daha canlı program veya uygulamalar geliştirilebilir.” KKÖ19 “Uzaktan eğitimde Başkanlığımız kendi sistemini geliştirmelidir. Salgın bitti fakat hayatımıza uzaktan eğitim kavramı muhtemelen hiç çıkmayacak şekilde girmiş oldu. Dolayısıyla uzaktan eğitim hayatımızın bir alanında mutlaka olacak ve sistemsel alt yapısının oluşturulmasını zorunlu olarak görüyorum.”

KKÖ14 “Uzaktan eğitimde sistem birliği olmadığı için takip mekanizması da bulunmuyor.” KKÖ15 “Uzaktan eğitim bu yaş grubunda çok elzem mi bunu bilemiyorum. Bu sorunun cevabını veremedim. Çünkü ekran bağımlılığının verdiği zararın eğitimin vereceği yarardan daha fazla olacağını düşünüyorum.”

Öğreticilerle yaptığımız görüşmelerde uzaktan eğitimin sistemleştirilmesi, uzaktan eğitime özgü kaynak ve materyallerin çoğaltılması en çok ifade edilen beklentiler arasında yer almaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmamızda Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin gözünden çocukların eğitim öğretim durumlarını değerlendirmek, uzaktan eğitimin avantaj/dezavantajlarını ortaya koymak, öğretmenlerin tespit, teklif ve önerilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmamız, durum çalışması modelinde gerçekleştirilmiş, veri toplama aracı olarak doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır.

2013-2014 yıllarında başlanan ve eğitimimizde önemli bir boşluğu dolduran 4-6 yaş grubu Kur'an kursları gün geçtikçe kendini geliştirmiş, bu gelişimle birlikte her geçen gün daha fazla ilgi görmüştür. Gelişim, ancak değişimle mümkündür. Eğitimin kalitesini belirleyen en önemli faktör, öğreticidir. Öğretici statü ve formasyon durumlarına bakıldığında eğitim-öğretimin kalitesi açısından son derece olumlu gelişmelerin yaşandığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte aksayan yönlerin var oluşu eğitimin doğasından kaynaklanmaktadır. Her an ve durumda gelişime açık olma ilkesi gereğince kursların fiziki ortamı, program ve materyal çalışmaları ve öğretici eğitiminin çok yönlü geliştirilmesiyle aksayan yönlerin de ortadan kalkacağı ümit edilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kursları da salgından nasibini almış ve uzaktan eğitim, dönüşümlü sistem gibi uygulamalarla eğitim süreci devam ettirilmiştir. Yaptığımız çalışmada uzaktan eğitim yapan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin gözünden eğitim-öğretim süreci bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirilmiş, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim/formasyon durumlarında ciddi bir yükseliş söz konusudur.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitim, pilot uygulama ve devamında çoğunlukla fahri/geçici öğretmenlerle yürütülürken bugün geldiğimiz noktada daha çok kadrolu/sözleşmeli personel vasıtasıyla yürütülmektedir.

4-6 yaş grubu Kur'an kursu projesinin başlangıcından itibaren öğretmenlerin eğitimi konusu üzerinde önemle durulmuş, her il ve ilçede rehber öğretmenler vasıtasıyla da bilgi/tecrübe paylaşımı yapılmıştır.

Öğreticiler 4-6 yaş eğitiminin farklı alanlarda bilgi sahibi olunması gerektiğinin farkındalığına sahip oldukları için bireysel tecrübe paylaşımları, okul öncesi ön lisans programları ve bireysel/toplu okumalarla eğitim-öğretim durumlarını zenginleştirmektedirler.

Uzaktan eğitim döneminde DİB Kur'an Kursları Öğretici, Etkinlik ve Kur'an Öğreniyorum kitapları, bireysel geliştirilen materyaller, sosyal medya etkinlik sayfaları, Diyanet TV, MEB Okul Öncesi Kaynakları, Diyanet Çocuk uygulaması kullanılan kaynak ve materyallerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde dersler Microsoft Teams, Zoom, Google Meet ve Whatsapp uygulamaları kanalıyla işlenmiştir.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitimde kazanımların gerçekleşme durumu hakkında, uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin kıyaslanamayacağı bununla beraber uzaktan eğitimlerde Kur'an-ı Kerim alanında yapılan bireysel derslerin yüz yüze eğitim kalitesinde olduğu, her iki uygulamada da farklı kazanımların elde edildiği ve uzaktan eğitimde 5-6 yaş aralığı kazanımlarının 4-5 yaş aralığından daha fazla gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında uzaktan eğitimde kazanımların olmadığı, uzaktan eğitimin var olanı muhafaza etme aracı olarak görüldüğü, öğretim alanlarından Dinî bilgiler öğretimi alanında kazanımların gayet yerinde olduğu fakat Kur'an-ı Kerim alanında ise pek kazanım sağlayamadıklarını ifade eden öğretmenlerin sayısı da az değildir.

Genel olarak online derslere katılım düzeyi ile yüz yüze katılım arasında bir farkın olmadığı, yüz yüze eğitime devam eden öğrencilerin uzaktan eğitime devam sağladığı, bununla birlikte az da olsa internet, bilgisayar vb. hususlardan kaynaklı katılımı kısmi azalma olduğunu ifade edebiliriz.

Öğrencilerin genellikle bilgisayar ve teknik imkâna olduğu, bilgisayar bulunmayan evlerde de akıllı telefonların bulunduğu, bununla birlikte evde iki veya üç kardeşin bulunması, her birinin uzaktan derslerinin devam etmesi, ders saatlerinin çakışması ve farklı odalarda bulunma gereği nedeniyle katılım problemlerinin yaşandığını da söylemek mümkündür.

Öğreticilerin çoğunluğu uzaktan eğitimde temel öğretim programının (18 saat) toplu derslere ek olarak ancak bireysel derslerle uygulanabilir olduğunu ifade etmişlerdir. İfadelerine ek olarak, temel öğretim programı dışında ek öğretim programı açmaksızın temel öğretimden fazlasını uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerden uzaktan eğitimde temel öğretim programının uygulanabilmesinin mümkün olmadığı şeklinde görüş belirtenler de olmuştur.

Öğreticilere DİB'in uzaktan eğitim sürecini destekleyici yayın organları hakkında değerlendirme yapmaları istenmiş ve yaptıkları değerlendirmede uzaktan eğitimi destekleyici mahiyette Diyanet TV

üzerinden yayınlanan çocuk programları ve Diyanet Çocuk uygulaması şeklinde cevap vermişlerdir. Öğreticiler Diyanet TV üzerinden yayınlanan çizgi filmlerin çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle Harfler Köyü çizgi filminin Kur'an-ı Kerim alanında kendilerine çok faydalı olduğunu da eklemişlerdir. Bununla birlikte Başkanlıktan uzaktan eğitime yönelik müfredat ile yapılan programlar arasında bağlantı kurulması ve daha sistemleşmeye gidilmesi (Diyanet EBA) konusunda görüş belirtmişlerdir.

Öğreticilerle yapılan görüşmede uzaktan eğitim sürecinin öğretici açısından avantajları; belli bir mekâna bağlı olmama, velilerin eğitim sürecine dâhil olmaları, öğrenciyle bağın kopmamış olması, esnek ders programına sahip olunması, kazanımların korunması ve teknolojik deneyim ve tecrübe olarak ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinin öğretici açısından dezavantajları; Kur'an öğretimi alanında talim yapılamaması, iletişim kopukluğu, uzun süre ekran başında durmanın yoruculuğu, mesai mefhumunun kalmaması, anne rolü itibarıyla evde farklı sorumlulukların da artması, çocukla verimli oyun ve etkinlik yapamama şeklinde ifade edilebilir.

Öğreticilerle yapılan görüşmede uzaktan eğitim sürecinin öğrenci açısından avantajları; eğitim ortamının devam etmesi, arkadaşlarıyla iletişimin devam etmesi, kazanımlarının korunması, Kur'an eğitimi alanında bireysel derslerle ileri seviyelere geçme olarak ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinin öğrenci açısından dezavantajları; ekran bağımlılığı, sosyal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesi, ders sürecinde ebeveynlerinden bağımsız olunamaması şeklinde ifade edilebilir.

Veliler uzaktan eğitim sürecindeki eğitim-öğretim durumlarından büyük oranda memnun görünmektedirler. Memnuniyetleri oluşturan noktalar; öğreticilerin öğrencilerle sürekli iletişimi, sürecin veli ile istişare ederek yürütülmesi vb. hususlardır. Bununla birlikte uzaktan eğitimden memnun olmayan velilerin memnuniyetsizlikleri ise çoğunlukla öğretici kaynaklı olmayıp, uzaktan eğitimin kendisine aşırı yük yüklemesi, teknolojik yetersizlikler, evde diğer ağabey ve kardeşin bulunmasından dolayı ortak saatlerin ayarlanamaması gibi sebeplerden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Uzaktan eğitimden tekrar yüz yüze geçiş sürecinde olumsuz bir durumla karşılaşılma, aksine çocukların aşırı özlem duymalarından dolayı kurs ve kurs ortamına olan bağlılıkları daha fazla artmıştır. Salgın

döneminde sokak kısıtlamaları nedeniyle evlerinden çıkıp enerjisini atamayan çocuklar için kurs ortamı ve arkadaşlıkları sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca öğretmenlerin ifadelerine göre, çocuklar kurs ortamında salgının gerektirdiği tedbirlere büyük oranda riayet etmekte, masa, sandalye, kitap, kalem gibi eşyaların bireysel kullanımı gibi konularda öğrencilerde yüksek düzeyde hassasiyet ve bilinç bulunmaktadır.

Ders ortamı, öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimin kanalını ifade eden mahrem ve özel bir alandır. Öğreticiler ders mahremiyetinin gözetilmesi noktasında dersler başlamadan önce velilerle irtibat kurarak konu hakkında bilgilendirme yapmışlar ve bu konuda genel olarak olumsuz bir durumla karşılaşmamışlardır. Tüm bilgilendirmelere rağmen az da olsa ders mahremiyeti ile ilgili problemler yaşanabilmiştir.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının uzaktan eğitim sürecinin değerlendirildiği çalışmada öneriler olarak şunları söylememiz mümkündür:

Uzaktan eğitim teknoloji ve alt yapısının geliştirilmesi bir zorunluluk haline almıştır. Uzaktan eğitimde bireysel öğrenme anlamında zenginleştirilmiş içerikler ve öğrenme ortamları için teknolojinin imkânlarından yararlanılmalıdır. Eğitimin kalite ve verimliliğini artırma adına fonksiyonel/bireyselleştirilmiş uzaktan eğitim planlamaları yapılmalı, ilgi, hazır bulunuşluk ve yetenekler de dikkate alınmalıdır. Görsel öğrenmenin işitsel öğrenmeyi destekleyen bir unsur olduğunu göz önüne aldığımızda ders materyallerini daha canlı ve renkli hâle getirmek eğitim öğretimi zenginleştirecek, kazanımların gerçekleşmesini sağlayacaktır. Özellikle 4-6 yaş grubu çocuklarının derslere aktif katılım sağlayabileceği bir uygulama geliştirilmesi çok yararlı olacaktır. 4-6 yaş çocuklarının uzaktan eğitim döneminde, öğrenmede en fazla zorluk çektiği alan Kur'an öğretimi alanıdır. Öğreticilerden alınan geri dönüşlerle tecrübelerin değerlendirilmesinden sonra bir sistem hazırlığı içerisine girilmelidir. Salgın hayatımızdan çıkacak fakat uzaktan eğitim hayatımızın bir parçası olmaya devam edecektir. Yapmamız gereken salgının bitmesini beklemek değil, devamlı olarak kendimizi yenilemek ve şartların gerektirdiği teknolojik alt yapıya sahip olabilmek için çabalamaktır. Uzaktan eğitimle ilgili öğrenci, öğretici ve veli açısından avantaj ve dezavantajların değerlendirildiği çalışmalar yapmak, avantajları kazanım olarak görmek, dezavantajlarla ilgili de yeni çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Kaynakça

- Bozkurt, Aras. "Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 6/3 (Temmuz 2020), 112-142. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1215818>
- Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010.
- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. çev. Mesut Bütün-Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020.
- Çalık, Muammer - Sözbilir, Mustafa. "İçerik Analizinin Parametreleri". *Eğitim ve Bilim* 39/174 (Temmuz 2014), 33-34. <file:///C:/Users/ASUSTR/Downloads/3412-29082-3-PB.pdf>.
- Kaptan, Saim. *Bilimsel Araştırma İstatistik ve Teknikleri*. Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri, 1995.
- Karakaş, Mehmet. "Covid-19 Salgınının Çok Boyutlu Sosyolojisi ve Yeni Normal Meselesi". *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi* 40/1 (Haziran 2020), 541-573. <https://doi.org/10.26650/SJ.2020.40.1.0048>
- Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu). Türkiye: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2018. 18.03.2021. [https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Kur'anKurslar%C4%B1%C3%96%C4%9FretimProgram%C4%B1\(4-6Ya%C5%9FGrubu\)2018.pdf](https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Kur'anKurslar%C4%B1%C3%96%C4%9FretimProgram%C4%B1(4-6Ya%C5%9FGrubu)2018.pdf).
- Kurt, İbrahim. *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017. http://cdn.hitit.edu.tr/sbe/files/98034_1704191110349.pdf.
- Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.